

Asia C-4/23

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

3.1.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Judecătoria Sectorului 6 Bucureşti (Romania)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

11.8.2022

Valittaja:

M.-A. A.

Vastapuolet:

Direcţia de Evidenţă a Persoanelor Cluj

Direcţia pentru Evidenţa Persoanelor şi Administrarea Bazelor de
Date din Ministerul Afacerilor Interne

Municipiul Cluj-Napoca

Väliintulijat:

Consiliul Naţional pentru Combaterea Discriminării

Asociaţia Accept

Pääasian kohde

Kanne, jossa valittaja M.-A. A vaatii vastapuolia kirjaamaan hänen syntymätodistukseensa maininnan sukupuolen muuttamisesta naisesta mieheksi ja etunimen muuttamisesta sekä muuttamaan henkilötunnuksen miehen sukupuolta vastaavaksi ja antamaan uuden syntymätodistuksen.

Ennakkoratkaisupyyntöön kohde ja oikeusperusta

SEUT 267 artiklan perusteella pyydetään SEU 2 artiklan, SEUT 18 ja SEUT 20 artiklan ja SEUT 21 artiklan 1 kohdan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 1, 7, 20 ja 21 artiklan tulkintaa.

Ennakkoratkaisukysymykset

1) Onko se, että väestörekisteriasiakirjoja koskevan Romanian lain (Legea nr. 119/1996 privind actele de stare civilă) nro 119/1996 43 §:n i kohdassa ja 57 §:ssä ei tunnusteta sukupuolen ja sukunimen muutoksia, jotka transsukupuolinen mies, jolla on kaksoiskansalaisuus (Romanian ja toisen jäsenvaltion), on tehnyt toisessa jäsenvaltiossa sukupuolen tunnustamista koskevan oikeudellisen menettelyn kautta, vaan edellytetään, että Romanian kansalaisen on käytävä läpi alusta alkaen erillinen oikeusmenettely julkista henkilötieto- ja väestörekisteripalvelua vastaan Romaniassa, menettely, jonka Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut epäselväksi ja vaikeasti ennakoitavaksi (asia X ja Y vastaan Romania, valitukset 2145/16 ja 20607/16, 19.1.2021) ja joka voi johtaa toisessa jäsenvaltiossa annetun päätöksen kanssa ristiriitaiseen päätökseen, vastoin oikeutta käyttää Euroopan unionin kansalaisoikeuksia (Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 20 artikla ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 45 artikla) ihmisarvoisissa olosuhteissa, joissa toteutuvat yhdenvertaisuus lain edessä ja syrjimättömyys (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artikla, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 18 artikla ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 1, 20 ja 21 artikla), kunnioittaen samalla oikeutta yksityis- ja perhe-elämään (Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artikla)?

2) Vaikuttaako Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroaminen Euroopan unionista edellä esitettyyn kysymykseen annettavaan vastaukseen, etenkin kun i) siviilisäädyn muutosmenettely on aloitettu ennen Brexitä ja saatettu loppuun siirtymäkauden aikana, ja kun ii) Brexitin vaikutus merkitsee sitä, että henkilö ei voi käyttää Euroopan unionin kansalaisuuteen liittyviä oikeuksia, mukaan lukien oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun, muutoin kuin sellaisten romanialaisten henkilöllisyys- tai matkustusasiakirjojen perusteella, joissa hänen sukupuolensa ja etunimensä ovat naispuolisia, vastoin juridisesti tunnustettua sukupuoli-identiteettiä?

Unionin oikeussäännöt ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, joihin viitataan

SEU 2 artikla, SEUT 18 artikla, SEUT 20 artikla ja SEUT 21 artiklan 1 kohta, perusoikeuskirjan 1, 7, 20 ja 21 artikla.

Tuomio 14.12.2021, Stolichna obshtina, rayon ”Pancharevo” (C-490/20), 41, 42, 44–48, 52, 54 ja 56 kohta, tuomio 8.6.2017, Freitag (C-541/15), 36–39 kohta,

tuomio 14.10.2008, Grunkin ja Paul (C-353/06), 28 ja 29 kohta ja tuomio 2.10.2003, Garcia Avello (C-148/02), 22-24 kohta.

1 Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Laki nro 119/1996 väestörekisteriasiakirjoista

9 §: ”Jos väestörekisteriviranomainen tai väestörekisteritehtävissä oleva virkamies kieltäytyy laatimasta toimivaltaansa kuuluvaa asiakirjaa tai tekemästä toimivaltaansa kuuluvaa merkintää, tähän tyytymätön henkilö voi saattaa asian toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi lain mukaisesti.”

43 §, i kohta: ”Syntymätodistuksissa ja tapauksen mukaan avioliittotodistuksissa tai kuolintodistuksissa on oltava merkinnät henkilön siviilisäädyn muutoksista seuraavissa tapauksissa:

--

i) sukupuolen vaihtaminen, kun tuomioistuimen päätös on lainvoimainen;

--

57 § 1 momentti: ”Siviilirekisteriasiakirjoja ja niihin kirjattuja merkintöjä voidaan perua, täydentää tai muuttaa ainoastaan tuomioistuimen lainvoimaisen tuomion perusteella.”.

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Valittaja M.-A. A, joka identifioituu transsukupuoliseksi mieheksi ja käyttää itsestään maskuliinista hän-pronomia, on syntynyt 24.8.1992 Cluj-Napoca kunnassa (Romania), ja hänen sukupuolensa rekisteröitiin hänen syntyessään naispuoliseksi.
- 2 Muutettuaan vanhempiensa kanssa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan valittaja sai maan kansalaisuuden 21.4.2016. Koska hän identifioituu mieheksi, hän muutti Yhdistyneessä kuningaskunnassa käytettävän Deed Poll -menettelyn kautta nimensä ja siviilisäätynsä feminiinisestä maskuliiniseksi, siis neiti M.-A. A.:sta herra M.-A. A.:ksi.
- 3 Menettelyn käynnistämisen seurauksena valittaja on vaihtanut useita Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten hänelle myöntämiä asiakirjoja, nimittäin ajokorttinsa ja brittiläisen passinsa.
- 4 Valittaja sai 29.6.2020 Yhdistyneessä kuningaskunnassa myös sukupuolen tunnustamistodistuksen (Gender Recognition Certificate), jossa vahvistetaan hänen miespuolinen sukupuoli-identiteettinsä.

- 5 Kun menettelyt oli saatettu loppuun Yhdistyneessä kuningaskunnassa, valittaja pyysi toukokuussa 2021 Romanian viranomaisia, tarkemmin sanoen Direcția de Evidență a persoanelor Clujin (Clujin väestörekisterivirasto, Romania) henkilörekisteripalvelua merkitsemään suoraan Yhdistyneessä kuningaskunnassa jo hankittujen asiakirjojen (Deed Poll ja Gender Identity Certificate) perusteella maininnan sukupuolen ja etunimen muutoksesta syntymätodistukseen, muuttamaan henkilötunnuksen vastaavasti miehen sukupuolen mukaiseksi sekä antamaan syntymätodistuksen, jossa on eri etunimi, sukupuolena mies ja numerolla 1 alkava henkilötunnus.
- 6 Pyyntö hylättiin, koska Romanian viranomaiset katsoivat, että kansallisen lainsäädännön mukaan maininta sukupuolen muuttamisesta voidaan tehdä, kun henkilön sukupuolen muuttaminen on vahvistettu lainvoimaisella tuomioistuimen tuomiolla, mutta ei sukupuoli-identiteetin tunnustamista koskevan todistuksen perusteella.
- 7 Judecătoria Sectorului 6 Bucureștii (Bukarestin 6. kaupunginosan ensimmäisen asteen tuomioistuin, Romania), joka on ennakkoratkaisupyyntöä esittänyt tuomioistuin, 14.9.2021 nostamassaan kanteessa M.-A. A. vaatii, että vastapuolet velvoitetaan tekemään nämä muutokset hänen syntymätodistukseensa ja antamaan hänelle uusi syntymätodistus, jossa muutokset otetaan huomioon.
- 8 Pakolliseksi väliintulijaksi asiaan liittyi Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (Kansallinen syrjinnän vastainen neuvosto, Romania). Ylimääräiseksi väliintulijaksi valittajaa tukemaan hakeneen Asociația Accept - yhdistyksen) hakemus hyväksyttiin.

Asianosaisten keskeiset väitteet pääasian oikeudenkäynnissä

- 9 M.-A. A. korostaa, että hän ei pyydä tuomioistuinta vahvistamaan hänen sukupuolensa muuttamista, vaan soveltamaan ensisijaisesti suoraan unionin oikeutta sekä velvoittamaan vastapuolet tekemään syntymätodistukseen muutokset, joilla sukupuoli, etunimi ja henkilötunnus saatetaan vastaamaan hänen sukupuoli-identiteettiään, joka oli jo lopullisesti tunnustettu Yhdistyneessä kuningaskunnassa maan vielä ollessa Euroopan unionin jäsenvaltio. Näin hän saisi mahdollisuuden toteuttaa oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun käyttämällä miespuolista sukupuoli-identiteettiään vastaavaa matkustusasiakirjaa.
- 10 Lisäksi velvollisuus käydä Romaniassa läpi uusi oikeusprosessi, joka koskee suoraan sukupuolensa muuttamisen vahvistamista, saattaisi johtaa siihen, että hän saisi Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten antaman ratkaisun vastaisen ratkaisun. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on jo luonnehtinut Romanian menettelyä epäselväksi ja vaikeasti ennustettavaksi (tuomio 19.1.2021, X ja Y v. Romania, valitukset nro 2145/16 ja 20607/16).

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyynnön perusteluista

- 11 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan sen käsiteltävänä olevan asian ratkaisu riippuu unionin oikeuden, joka on ensisijainen kansalliseen oikeuteen nähden, tulkinnasta, kun unionin kansalaisoikeus ja oikeus vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun ovat ristiriidassa sellaisen kansallisen lainsäädännöllisen ratkaisun kanssa, jossa edellytetään, että asianomainen kaksoiskansalaisuuden omaava henkilö joutuu aloittamaan uuden oikeusprosessin toisessa niistä valtioista, joiden kansalainen hän on, vaikka kyseinen henkilö on jo saattanut menestyksekkäästi päätökseen prosessin (riippumatta sen oikeudellisesta ja hallinnollisesta luonteesta) yhdessä jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hän on.
- 12 Kyseisen tuomioistuimen mukaan sen käsiteltävänä olevan asian ratkaisu riippuisi myös Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan Euroopan unionista eroamisen seurauksista. Jos unionin tuomioistuin siis vastaa ensimmäiseen kysymykseen myöntävästi, niin ottaen huomioon, että ensimmäinen sukupuoli-identiteetin tunnustamismenettely aloitettiin Yhdistyneessä kuningaskunnassa ennen kyseisen valtion eroamista Euroopan unionista ja saatettiin päätökseen eron jälkeen, on selvítettävä, onko jäsenvaltio, johon hakemus on tehty, velvollinen tunnustamaan juridisesti sukupuolen muuttamismenettelyn, joka on suoritettu valtiossa, joka menettelyn aloittamisen aikaan oli jäsenvaltio, mutta joka oli jo eronnut Euroopan unionista menettelyn päättyessä.